

DET NASJONALE STATSADVOKATEMBETET

FOR BEKJEMPELSE AV ORGANISERT OG ANNEN ALVORLIG KRIMINALITET

Justis- og beredskapsdepartementet
Regjeringen.no

Deres referanse

Vår referanse
2014/00377-4

Data
10. april 2015

Høring – Tilregnelighetsutvalgets utredning NOU 2014:10 Skyldevne, sakkyndighet og samfunnsvern

Det vises til lovavdelingens e-post av 25. november 2014, der frist for høringssvar er satt til 27. mars 2015. Innledningsvis beklages forsinket uttalelse herfra, grunnet sykefravær. Det registreres imidlertid at høringssvar fortsatt kan avgis på Regjeringen.no, jfr. også lovavdelingens e-post av 16. desember 2014.

Etter Det nasjonale statsadvokatembetets syn har utvalget gitt en grundig og solid behandling av til dels meget kompliserte spørsmål. Vi kan i hovedsak tiltre utvalgets ulike forslag, men har enkelte bemerkninger til noen av dem.

Skyldevne

Embetet er enig med utvalget i at hovedutfordringen ved utformingen av utilregnelighetsregler er å oppnå treffsikkerhet, slik at utilregneligheten bare vil gjelde de gjerningspersoner som har en så avvikende sinnstilstand i gjerningsøyeblikket at de ikke bør trekkes til ansvar for handlingen. Utvalget legger til grunn at det er verre å straffe personer som ikke kan klandres enn å frita for mange, men embetet vil også understreke det uheldige ved at gjerningspersoner som tross en psykisk avvikstilstand på gjerningstidspunktet skjønte at de gjorde noe galt anses utilregnelige.

Fra denne side var en således i utgangspunktet positivt innstilt til en regel basert på et blandet prinsipp, med en antakelse om at en slik regel ville gi størst treffsikkerhet. Vi registrerer imidlertid den usikkerhet og de vanskeligheter ved praktiseringen av et slikt prinsipp som utvalget gjør rede for, og støtter derfor utvalgets forslag om et modifisert medisinsk prinsipp. I denne sammenheng antar embetet at det markante skillet mellom psykiatri og jus – herunder skillet mellom det medisinske og det rettslige psykosebegrepet - som utvalget legger opp til være en klar forbedring i forhold til dagens situasjon.

Hva gjelder tilstander som foreslås likestilt med psykose er embetet enig i særmerknaden til utvalgsmedlemmene Sæther og Stoltenberg (utredningen s 141).

Embetet er derimot ikke enig i utvalgets forslag om å skjerpe beviskravet ved tilregnelighetsbedømmelsen. Som utvalget påpeker kan konsekvensen av å innføre det alminnelige strafferettslige beviskravet også ved tilregnelighetsvurderingen tenkes å bli at noen flere enn i dag vil anses utilregnelige, og således redusere treffsikkerheten.

Postadresse:
Postboks 8044 Dep
0030 OSLO

Kontoradresse:
Brynsalléen 4
0667 OSLO

Telefon:
23 17 42 00
Mail:
Post.nasj.emb@statsadvokatene.no

Telefax:
23 17 42 10

Det alminnelige beviskravet i strafferetten har sin sterkeste begrunnelse ved bedømmelsen av om et straffebud objektivt sett er overtrådt, og ved vurderingen av beviskravet ved tilregnelighetsbedømmelsen må det legges til grunn at det er bevist utover enhver rimelig og fornuftig tvil at gjerningspersonen har begått den aktuelle forbrytelsen. I avgjørelsen inntatt i Rt. 1979 s 143 la Høyesterett til grunn at det "ikke kan stilles samme krav til bevisets styrke (med tanke på tilregnelighet på gjerningstiden) som når det gjelder spørsmålet om bevis for at tiltalte har begått den handling som er angitt i tiltalebeslutningen", noe som etter embedets oppfatning fortsatt har gode grunner for seg. Etter embedets syn er det herunder usikkert hvor stor forskjell det egentlig er på de to ondene uriktig å straffe en som er utilregnelig og uriktig frifinne på grunn av utilregnelighet. Etter vår oppfatning bør det beviskrav som kan utledes av Rt. 1979 s 143 videreføres, alternativt kan beviskravet for tilregnelighet senkes til alminnelig sannsynlighetsovervekt.

Sakkyndighet

Det nasjonale statsadvokatembetet støtter utvalgets forslag om å skjerpe lovens krav til de sakkyndiges habilitet og uavhengighet.

Samfunnsvern

Embedet gir sin tilslutning til utvalgets forslag om å senke terskelen for å idømme en særreaksjon, slik at også mindre alvorlige integritetskrenkelser kan rammes.

Hva gjelder gjennomføringen av særreaksjonen er vi enig i at det bør være mulig å avsi dom for at den kategorien utilregnelige lovbrøyttere hvis særlige fare for andres liv og helse det i overskuelig fremtid er liten utsikt til å behandle, skal ha døgnopphold i lukket psykiatrisk institusjon.

Utvalgets flertall finner ikke grunn til å innføre en minstetid for anbringelsen av domfelte i lukket institusjon. Det nasjonale statsadvokatembetet mener i likhet med utvalgets mindretall at det er behov for å kunne fastsette en minstetid på inntil tre år, og viser til mindretallets lovforslag og begrunnelse for dette (utredningen s 363).

Med hilsen

Carl Fredrik Hani
statsadvokat